

Sənətin bənzərsiz ustası

Bu gün qədim sənət növü ölkəmizdə yaşadır, inkişaf etdirilir. Bədii oyma çətin sənətdir ve insandan istedad, təmkin, böyük zəhmət, dəqiqlik, incəlik tələb edir. Bunlar kompleks şəkildə olanda yaxşı əsər meydana gəlir. Bu sənəti mənimsemək üçün insan xəttatlıqdan, nəqqaşlıqdan, xarratlıqdan, rəssamlıqdan məlumatlı olmalı, bu incəsənət növlərini də mənimseməlidir. Məsələn, ağac üzərinə yaxşı bir oyma naxış salmaq istəyirsənə, onun eskizlərini də hazırlamalı, ölçülərini yaxşı bilməlisən. Bədii oyma sənətine könül verdiyi gündən Seyfəddin Mənsim oğlu artıq ağacları, necə deyərlər, çox yaxşı tanır. Təcrübəsi sayəsində hansının nəyə daha çox yararlı olduğunu müəyyənləşdirə bilir. Seyfəddin Mənsim oğlu Məmmədvəliyev ağac üzərində ən müxtəlif süjetli və portret oymaları ilə tanınır. Cansız taxta parçalarına həyat verib, onlar üzərində bənzərsiz, heyratlı sənət əsərləri yaradır. Seyfəddin müəllim söhbətə özü haqqında tanışlıqla başlayır:

—1936-ci ildə Cəbrayıl rayonunun Böyük Mərcanlı kəndində dünyaya göz açmışam. 1960-ci ildə Ə.Əzizzadə adına Rəssamlıq Texnikumunu bitirib rayonumuza qayıtdım və kəndimizdə üç il müəllim işlədim. 1964-cü ildə tale məni yenidən Bakıya getirdi. Elə o vaxt da Əlyazmalar Fondunda, yəni indiki Əlyazmalar İnstytutunda işə başladım. Bildiyiniz kimi, Azərbaycan klassiklərinin yaradıcılığı, Şərqi ölkələrinin əksəriyyətinin çap kitabları, daşüstü oyma, orta əsr dövrünün ən nadir nüsxələri burada saxlanılır. Mən də həmin kitabların oxucu əlində sürtünüb, keyfiyyətinin aşağı düşməməsi üçün onları fotoplyonkaya çəkib üzünü çıxarırdım. Yəni fotoqraf kimi işləyirdim. Mənim işə başladığım dövrdə, xarici dövlətlər hər adam gedə bilməzdi. İşimlə əla-qədar bir gün əlime bir kitab keçdi, "Rəsmli Türk Ədəbiyyatı Tarixi". Mən kitabı vərəqləyəndə, içində üç dənə dini bədii yazıya rast gəldim — ərəb əlifbası türk sənətkarları əlində. Xəttatlıq nümunələrinin sənətkar əlində necə möcüzələrə çevrildiyini görəndən sonra, başa düşdüm ki, demək, bu əlifbadan türk sənətkarları bədii şəkildə istifadə edə bilerler. Bu işaret, demək olar ki, mənim geləcəkdə görecəyim bütün işlər üçün bir açar oldu. Ümumiyyətlə, ərəb əlifbası bütün dünya əlifbaları içinde yaradıcı adam üçün ən geniş imkan verən bir əlifbadır. Yəni burada belə bir meydan var ki, yaradıcı adam öz fantaziyasına görə, bu əlifbanı hansısa bir bədii şəklə salıb, ecazkar for-

na gəldim. Həmin yazını necə var o qaydada çəkdir, simmetrik bir kompozisiya qurdum, yazmaq texnologiyasını düzüb-qoşandan sonra, bir taxtanın üzərində həmin yazını işlədim. O vaxta qədər ağaç üzərində yazı yox idi. Bu işim gənc mütəxəssislər tərəfindən yaxşı qarşılandı, düzdü, o yazını sonrakı işlərimlə müqayisə edəndə, mənə elə gelir ki, mən onu məktəbə yenice gedən bir uşağın ilk yazısı kimi yazmışam. Lakin indi də İnstytutumda saxlanan mənim bəyənmədiyim o yazı, mənimcün bünövrə oldu. Sonra İnstytutumuzun rəhbəri rəhmətlik Cahangir Qəhrəmanov təklif etdi ki, bəlkə indi də Azərbaycan Klassiklərinin adını işləyim. Bu minvalla 48 yaşımda bu işə başladım. Klassikləri-Füzuli, Xəqani, Nəsimi, Nizami, Şah İsmayıllı Xətai, Əlişir Nəvai, Aşıq Qurbanı, Şəms Təbrizi, Nəsirəddin Tusi, Soltan Məhəmməd, Celaləddin Rumi, Mövlənə, Üzeyir Hacıbeyov, Hüseyin Cavid, Əcəmi Naxçıvanı, Mirzə Cəlil kimi şəxsiyyətlərin adlarını, sonralarsa, onların yaradıcılıq aləminin elementlərini təsvir edən əsərlər və üstündə dini kəlamlar yazılmış kompozisiyalar işlədim.

Azərbaycan dekorativ-tətbiqi sənətinin bir qolu olan bədii ağac oyma sənətinin ənənələrini böyük peşəkarlıq, estetik duyumda yaşadan Seyfəddin Mənsimoglunun kompozisiya, forma biçimi və ölçü baxımdan ən uğurlu sənət əsərləri bu gün Bakı, İstanbul, Berlin muzeylərində, şəxsi kolleksiyalarda saxlanılır.

Seyfəddin müəllim deyir ki, xəttatlıq, nəqqaşlıq, xarratlıq və rəssamlıqla bağlı olan ağac oyma olduqca çətin bir sənətdir. O, insandan səbir, bacarıq, güclü yaddaş və eyni zamanda ideya tələb edir. Ele etmək lazımdır ki, hər şey ölçüsündə, tarazında, yerli-yerində olsun. Diqqətci olmayan, təxəyyülinü, xəyal gücünü işə salmayan insan bu sənət növündə uğur qazana bilməz.

Çoxları belə düşünür ki, quruca odun parçasıdır, qoyursan qabağına, müxtəlif eskitlər, üsullar tətbiq edir-sən, olur sənət əsəri. Əsla elə deyil. Bir sənət əsərini yaratmaq üçün bəzən günlərlə düşünmək, gözlərin önüne təmamlanmış əsəri getirmək lazım olur. Bu sənətdə orijinal fikirlər və üslublar axtarılınır məsəlenin en vacib tərəflərindən. Ağac var, ustadan yarpaqlıq, mələyimlik tələb edir, ağac var, sərtlik. Ağac var ki, tez bir zamanda istənilən şəklə salmaq olur. Ancaq ağac da var ki, çox çətin "ipə-sapa yatır", insanın səbrini imtahanaya çəkir, istədiyin nəticəni əldə etmək çox çətin olur.

Mədəniyyəti Muzeyinin Azərbaycan bölməsinin ekspozisiyasında saxlanılır. Bunlardan əlavə, M.Füzulinin 500 illiyi ilə bağlı UNESCO-nun xətti ilə Parisdə keçirilən yubiley tədbirində iki əl işi nümayiş olunub.

Seyfəddin Mənsim oğlu özü ustad və müəllimdir. "O sənətkarlar böyükdür ki, özlərindən sonra davamçılar qoyub gedirlər" deyən sənətkar davamçıları — oğlanları Səbuhi, Firudin, bacısı oğlu Yadullah, Firudinin dostu Samirin bugünkü yaradıcılıq uğurlarına sevinir, tələbəsi Vüqarın gələcəyinə ümidi bəsləyir.

"Əgər bir mismari üst-üstə çəkicilə 2 dəfə düz vura bilirəmsə, bu, ana tərəfdən gəlir, çünkü dayım dəmirçi olub. Sözü də yatımlı, ağılkəsən şəkildə deyə bilirəmsə, bu, ata tərəfdən gəlmədir, atam el ağısaqqalı olub, qan bağla-yardı eldə, obada.

İndi hərdən balaca nəvəmi mənimlə bərabər kiçik çəkicilə ağacları döyəcləyən göründə qəlbimə bir rahatlıq çökür. Deyəsən, təkcə soyadımı yox, həm də sənətimi yaşıdanlar olacaq".

Hər bir işi başlayanda onu sona çatdırmaq üçün Rəbbindən möhlət, dözüm istəyən usta Seyfəddin "Dədə Qorqud" a müraciət edib. Beləliklə, sənət əsərlərinin sırasına biri də əlavə olunub.

Ustad müəllimin bu gün 54 illik fəaliyyəti haqqında neçə-neçə televiziya verilişləri hazırlanıb, yaradıcılığı barədə məqalələr, kitablar yazılıb. Odur ki, "Şərqi-Qərb" nəşriyyatı Seyfəddin Mənsimoglunun "Xəttin sənət möcüzəsi" adlı kitabı da nəfis tərtibatda çap edib.

Azərbaycan Respublikası Prezidenti cənab İlham Əliyevin sərəncamı ilə 2017-ci ildə "Əməkdar incəsənət işçisi" adına layiq görülən Seyfəddin müəllim göstərilən qayğıdan ruhanaraq yeni-yeni nümunələr yaratmağa səy göstərir, sərgilərdə və el bayramlarında iştirak edir, əl əməyi, göz nuru olan məhsulları nümayiş etdirir. Müxtəlif sərgilərdə onlarca əl işinin sərgilənməsi, onlara tamaşaçılar tərəfində böyük maraq göstərilməsi onun üçün ən böyük mükafatlardan yalnız biridir.

Xəttat Seyfəddinin qeydi:

Bu gördüğüm işləri oğlum Firudinlə birgə işləmişik. Respublika səviyyəsində tanınan Muzəfəddin Əzizovun bu yazılarının kağız üzərində hazırlanmasında mənə təmənnəsiz köməyi dəyib. Bu xidmətinə görə Muzəfəddin müəllimə minnətdarlığımı bildirirəm.

M.MIRZƏ,
"Respublika".